

QUADERN.

UN PAÍS DE PARAULES

Dos universos narratius

Dos títols que exemplifiquen distintes maneres d'encarar la situació d'incertesa

FRANCESC CALAFAT | 21 ENE 2015 - 21:20 CET

Archivado en: Literatura catalana Narrativa Libros Literatura Cultura

Ningú negarà que els moments actuals són totalment incerts per a la literatura en català al nostre país. El lector en coneix de sobres les raons. No hi insistiré. Malgrat el malestar, els escriptors i els editors miren de traure l'orella en un mercat sord i cec a la literatura en català, especialment al País Valencià. Avui parlaré de dos títols que exemplifiquen distintes maneres d'encarar la situació. Tots dos miren de "mossegar" el mercat, de fer-hi un forat per al seu producte literari. El de Joan Olivares ho intenta per un camí més clàssic, més convencional; el de Jaume Monzó assaja una via més "experimental" que prova els possibles rèdits que es poden traure als nous llenguatges que generen les xarxes.

Joan Olivares és un autor amb un historial narratiu respectable: s'ha mogut generalment en el terreny de la novel·la de contextualització històrica, amb un univers lligat a Otos i els seus voltants, la Vall d'Albaida, i en períodes conflictius, on és fàcil de trobar-se amb tensions socials, rebel·lies individuals i actes de sang. Els títols que toquen aquest àmbit són *L'estrep*, *Pana Negra* o *Vespres de sang*. Ara, amb *El metge del rei*, premi Enric Valor de novel·la, Joan Olivares eixampla el visor narratiu: reula en el temps, se centra en la trajectòria tràgica dels jueus –sovint basada en el camuflatge per a sobreviure– a través d'una figura important, el metge Lluís Alcanyís. Joan Olivares, en la seua incursió en la València del segle xv, vol enxampar amb un tir tres propòsits: com que el País Valencià és un país desmemoriat, l'autor considera raonable pourar en el planter de temes atractius que pot oferir el passat. A més, la condició de passat ofereix un tot, un aire d'exotisme a la ficció i, per tant, d'aventura i d'entreteniment. Tot plegat, s'integren en un mateix joc de mans narratiu –centrat en l'explicació de les aventures i les desventures dels jueus des de la formació del Regne de València–, història i entreteniment. Al quals podem afegir, si us sembla, un certs conflictes afins al present: col·lisió de religions i xoc frontal entre llibertat individual i interessos de tota mena dels poders eclesiàstics i dels polítics. A perer meu, per a ser realment potent aquest front temàtic, hauria calgut aprofundir-hi una mica més, sobretot en el pensament del metge. Siga com es vulga, aquests objectius li permeten bastir una història bastant equilibrada, gràcies a una regulació del material que manufactura, a una prosa eficaç i al verisme dels detalls que ambienten la València vital d'aquella època, tant en les minúcies com en els fastos reials i en les zones dedicades a l'expansió carnal. Els moments més llampants se situen en les tensions dels protagonistes que han de dur doble vida, en la clandestinitat, en els discussions polítiques i religioses, però fonamentalment en la descripció de la pesta i de les intervencions mèdiques, que aconsegueixen una graduació ben alta de força literària.

Comptat i debatut, el resultat aconseguit per Joan Olivares és positiu, força plausible, en el circuit literari valencià, perquè aspira a atraure lectors de sectors de diversos, des dels joves als més competents. Si una proposta com aquesta funciona, pot ser realment una via operativa o atraient.

Jaume Monzó, professor i amb experiència de periodista, s'estrena en el camp de batalla de la narrativa amb una proposta molt valenta i refrescant, *En línia*, tant en l'aspecte literari com en el visual. L'autor basteix una història sense els recursos narratius habituals de la novel·la: la construeix a través del llenguatge tallant i sintètic que exigeixen les converses de Whatsapp, les actualitzacions de perfil de Facebook, els correus electrònics, les entrades als blogs personals o els SMS. També sap traure rendiment a altres recursos propis d'aquests mitjans. Jaume Monzó volatilitza la narrativitat com a tal i embasta les trames a través dels diàlegs en xarxa. Aquests elements ofereixen una gran virtualitat a la història, que l'autor aprofita per a continuar-la per mitjà de les distintes conductes que es mouen en l'espai. Els resultats possibles d'aquesta nova creació en marxa esdevindran, a parer

meu, una altra novel·la, o la continuació d'aquesta, els resultats de la qual, ara per ara, no són fàcils de valorar.

Els protagonistes es divideixen en dos grups d'estudiants, un de xiques i un altre de xics, que es coneixen en un grup de primer de Batxillerat. Això permet, entre altres coses, veure encreuades les impressions, els interessos, els gustos i com es gesten atraccions i parelles i com es desfan. Cal afegir-hi la presència d'un professor tutor i la mare d'una alumna que fan de contrapés i complement a les peripècies dels joves. La història de Jaume Monzó ofereix lectures diverses: és una història d'adolescents i per a adolescents reals i creïbles, gens apardalats. La gràcia rau sobretot en el llenguatge que fan servir, ràpid, viu, fèrtil en humor i en doble joc. Tot això és la força del llibre, però també la seua limitació. Encara que la narració té els seus plecs, la forma d'escriptura i la cotilla gràfica en limita el recorregut i una possible amplitud de les mirades dels personatges. Tot i les restriccions apuntades, no podem, ni volem negar, els aspectes positius i atrevits de la història, que poden ser molt atractius a un lector jove que viu enmig del món que proposa l'autor. El problema que es trobarà Jaume Monzó si vol continuar la via encetada serà trammar recursos diferents que superen les febleses que presenta *En línia*.